॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

ऽग्नौ सं तिष्ठते विराजम्मि सम्पंद्यते तस्मात्तक्त्योतिरुच्यते द्वौ स्तोमौ प्रातःसवनं वहतो यथा प्राणश्चापानश्च द्वौ माध्यंदिन् सवनं यथा चक्षुंश्च श्रोत्रं च द्वौ तृतीयसवनं यथा वाक्षं प्रतिष्ठा च पुरुषसम्मितो वा एष यज्ञोऽस्थूरिः (१)

प्रजनंनं ज्योतिरग्निर्देवतानां ज्योतिर्विराद्धन्दंसां ज्योतिर्विराङ्घाचौ

यं कामं कामयंते तमेतेनाभ्यंश्जुते सर्वृङ् ह्यस्थूरिणाभ्यश्जुतें-ऽग्निष्टोमेन वै प्रजापंतिः प्रजा अंसृजत् ता अंग्निष्टोमेनेव पर्यगृह्णात्तासां परिंगृहीतानामश्वत्रोऽत्यंप्रवत् तस्यांनुहाय् रेत् आदंत्त् तद्गंद्देभे न्यंमार्द्गस्मांद्गद्देभो द्विरेता अथों आहुर्वडंबायां न्यंमार्डिति तस्माद्वडंबा द्विरेता अथों आहुरोषंधीषु (२)

न्यंमार्डिति तस्मादोषंधयोऽनंभ्यक्ता रेभन्त्यथों आहुः प्रजासु न्यंमार्डिति तस्माँ द्यमौ जायेते तस्मादश्वतरो न प्र जायत् आत्तरेता हि तस्माँ द्वर्हिष्यनं वक्कृप्तः सर्ववेदसे वां सहस्रे वावंक्रुप्तोऽति ह्यप्रवत् य एवं विद्वानंग्निष्टोमेन् यजंते प्राजांताः प्रजा जनयंति परि प्रजांता गृह्णाति तस्मादाहर्ज्येष्ठयज्ञ इति (३)

प्रजापंतिर्वाव ज्येष्टः स ह्यंतेनाग्रेऽयंजत प्रजापंतिरकामयत् प्र जायेयेति स मुंखतस्त्रिवृतं निरंमिमीत् तमृग्निर्देवतान्वंसृज्यत गायत्री छन्दों रथन्त्र सामं ब्राह्मणो मंनुष्यांणाम्जः पंशूनान्तस्मात्ते मुख्यां मुख्तो ह्यसृंज्यन्तोरंसो बाहुभ्यां पश्चद्शं निरंमिमीत् तमिन्द्रों देवतान्वंसृज्यत त्रिष्टुप्छन्दों बृहत् (४)

सामं राज्न्यों मनुष्याणामविः पश्नान्तस्मात्ते वीर्यावन्तो वीर्यां द्यां द्वार्यं द्वा देवता वीर्यां द्यारं ज्यन्त मध्यतः संप्तद्रशं निरंमिमीत् तं विश्वं देवा देवता अन्वं सृज्यन्त जगंती छन्दों वैरूप साम वैश्यों मनुष्यां णां गावः पश्नान्तस्मात्त आद्यां अन्नधानाद्यसृं ज्यन्त तस्माद्भ्या से सोऽन्येभ्यो भूयिष्ठा हि देवता अन्वसृं ज्यन्त प्त एं किव् देशं निरंमिमीत् तमंनुष्टुष्छन्दंः [5[]

अन्वंसृज्यत वैराज॰ सामं शूद्रो मंनुष्यांणामश्वः पशूनान्तस्मात्तौ भूंतसङ्ग्रामिणावश्वंश्च शूद्रश्च तस्मांच्छूद्रो यज्ञेऽनंबक्कसो न हि देवता अन्वसृंज्यत तस्मात्पादावुपं जीवतः पत्तो ह्यसृंज्येतां प्राणा वै त्रिवृदंर्धमासाः पंश्चद्रशः प्रजापंतिः सप्तदशस्त्रयं इमे लोका असावांदित्य एंकविश्श एतस्मिन्वा एते श्रिता एतस्मिन्प्रतिष्ठिता य एवं वेदैतस्मिन्नेव श्रंयत एतस्मिन्प्रतिं तिष्ठति॥ (६)

अस्थृरिगेषंभीष ज्येष्ठयुज्ञ इति बृहदंनुष्ठुष्छन्ः प्रतिष्ठिता नवं च॥————[१]
प्रातःस्वने वै गायत्रेण छन्दंसा त्रिवृते स्तोमाय ज्योतिर्दधंदेति
त्रिवृता ब्रह्मवर्चसेनं पश्चद्शाय ज्योतिर्दधंदेति पश्चद्शेनौजंसा

बायण सप्तद्शाय ज्यात्विध्वति सप्तद्शन प्राजापुत्यन प्रजननेनैकविश्शाय ज्योतिर्वधंदेति स्तोमं एव तथ्स्तोमाय ज्योतिर्वधंदेत्यथो स्तोमं एव स्तोमम्भि प्र णयति यावंन्तो वै स्तोमास्तावंन्तः कामास्तावंन्तो लोकास्तावंन्ति ज्योती ईष्येतावंत एव स्तोमानेतावंतः कामानेतावंतो लोकानेतावंन्ति ज्योती इष्यवं रुन्थे॥ (७)

ब्रह्मवादिनों वदन्ति स त्वै यंजेत योंऽग्निष्टोमेन यजंमानोऽथ सर्वस्तोमेन यजेतेति यस्यं त्रिवृतंमन्तर्यन्तिं प्राणाः स्तस्यान्तर्यन्ति

तावंन्तो लोकास्त्रयोदश

प्राणेषु मेऽप्यंसदिति खलु वै युज्ञेन यजमानो यजते यस्यं पश्चद्शमंन्तुर्यन्तिं वीर्यं तस्यान्तर्यन्ति वीर्यं मेऽप्यंसदिति खलु वै युज्ञेन यजमानो यजते यस्यं सप्तद्शमंन्तुर्यन्तिं (८)

प्रजां तस्यान्तर्यन्ति प्रजायाम्मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन् यजमानो यजते यस्यैकिविश्शमंन्तर्यन्तिं प्रतिष्ठां तस्यान्तर्यन्ति प्रतिष्ठायाम्मेऽप्यंसदिति खलु वै यज्ञेन् यजमानो यजते यस्यं त्रिणवमंन्तर्यन्त्यृत् श्रृश्च तस्यं नक्षत्रियां च विराजंमन्तर्यन्त्यृतुषु मे-ऽप्यंसन्नक्षत्रियांयां च विराजीतिं (९)

खलु वै युज्ञेन यर्जमानो यजते यस्यं त्रयस्त्रिष्टशमंन्तुर्यन्तिं देवतास्तस्यान्तर्यन्ति देवतांसु मेऽप्यंसुदिति खलु वै युज्ञेन यजंमानो यजते यो वै स्तोमानामवमं पर्मतां गच्छंन्तं वेदं पर्मतांमेव गंच्छति त्रिवृद्धै स्तोमानामवमस्त्रिवृत्पर्मो य एवं वेदं परमतांमेव गंच्छति॥ (१०)

सुपुद्शमंनुर्यन्तं विराजीति चतुंश्वत्वारिश्शव॥———[३] अङ्गिरसो वै सुत्रमासत् ते सुवर्गं लोकमायन्तेषा ५

ह्विष्मा ईश्च ह्विष्कृचाहीयेतान्तावंकामयेता र सुव्रंगं लोकिमंयावेति तावेतं द्विरात्रमंपश्यतां तमाहंरतां तेनायजेतां ततो वै तौ सुवर्गं लोकमंतां य एवं विद्वान्द्विरात्रेण यजंते सुवर्गमेव लोकमंति तावेतां पूर्वेणाऽहाऽगंच्छतामुत्तरेण (११)

अभिष्ठवः पूर्वमहंभवित् गतिरुत्तंरं ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमः पूर्वमहंभविति तेज्सतेनावं रुन्धे सर्वस्तोमोऽतिरात्र उत्तंर्र् सर्वस्यास्ये सर्वस्यावंरुद्धे गायत्रम्पूर्वेह्न्थ्सामं भविति तेजो वै गायत्री गायत्री ब्रह्मवर्च्सं तेजं एव ब्रह्मवर्च्समात्मन्धत्ते त्रैष्टुंभमुत्तंर्

गायत्री गायत्री ब्रह्मवर्चेस तेज एव ब्रह्मवर्चेसमात्मन्थत्ते त्रेष्टुभुमुत्तर् ओजो वै वीर्यं त्रिष्टुगोर्जं एव वीर्यमात्मन्थंत्ते रथन्तुरम्पूर्वे (१२) अहन्थ्सामं भवतीयं वै रंथन्तुरमुस्यामेव प्रतिं तिष्ठति

अहुन्थ्सामं भवतीयं वै रंथन्तरम्स्यामेव प्रतिं तिष्ठति बृहदुत्तरेऽसौ वै बृहद्मुष्यांमेव प्रतिं तिष्ठति तदांहुः क्वं जगंती चानुष्ठुप्वेति वैखान्सम्पूर्वेऽहुन्थ्सामं भवति तेन् जगंत्यै नैति षोड्रयुत्तरे तेनांनुष्ठुभोऽथांहुर्यथ्संमानैंऽ र्धमासे स्यातांमन्यतरस्याह्नों वीर्यमनुं पद्येतेत्यंमावास्यांयाम्पूर्वमहंर्भवत्युत्तरि नानांवीर्ये भवतो ह्विष्मंन्निधन्म्पूर्वमहंभवति हविष्कृन्निधन्मुत्तंरं प्रतिष्ठित्ये॥ (१३)

उत्तरेण रथन्तुरम्पूर्वेऽन्वेकंविश्शतिश्व॥——[४] आपो वा इदमग्रें सलिलमांसीत्तस्मिन्प्रजापंतिर्वायुर्भृत्वाचंरथ्स

आपा वा इदमग्र सालुलमासात्तास्मन्य्रजापातवायुभूत्वाचर्थ्स इमामंपश्यत्तां वंराहो भूत्वाहंरत्तां विश्वकंमां भूत्वा व्यमाद्थ्साप्रथत् सा पृथिव्यभवृत्तत्पृथिव्यै पृथिवित्वन्तस्यामश्राम्यत्प्रजापंतिः स देवानंसृजत् वसून्त्रुद्रानांदित्यान्ते देवाः प्रजापंतिमब्रुवन्त्र जांयामहा इति सौंऽब्रवीत् (१४)

यथाहं युष्मा इस्तप्सासृक्ष्येवं तपंसि प्रजनंनिमच्छध्वमिति तेभ्योऽग्निमायतंनं प्रायंच्छदेतेनायतंनेन श्राम्यतेति तैं-ऽग्निनायतंनेनाश्राम्यन्ते संवथ्सर एकां गामंसृजन्त तां वस्नेभ्यो रुद्रेभ्यं आदित्येभ्यः प्रायंच्छन्नेता रक्षध्वमिति तां वसंवो रुद्रा आदित्या अरक्षन्त सा वस्नेभ्यो रुद्रेभ्यं आदित्येभ्यः प्राजांयत् त्रीणि च (१५)

श्तानि त्रयंस्त्रि शतं चाथ सैव संहस्रतम्यंभवते देवाः प्रजा-पंतिमब्रुवन्थ्सहस्रंण नो याज्येति सौंऽग्निष्टोमेन वसूनयाजयत्त इमं लोकमंजयन्तचांददुः स उक्थ्येन रुद्रानंयाजयत्तै-उन्तरिक्षमजयन्तचांददुः सोऽतिरात्रेणांदित्यानंयाजयत्तेऽमुं लोकमंजयन्तचांददुस्तदन्तरिक्षम् (१६) व्यवैंर्यत् तस्माँद्रुद्रा घातुंका अनायत्ना हि तस्मांदाहुः शिथिलं वै मध्यममहंस्त्रिरात्रस्य वि हि तद्वेर्यतेति त्रेष्ट्रंभं मध्यमस्याह् आज्यंम्भवित संयानांनि सूक्तानिं शश्सित षोडुशिनशं शश्सत्यह्रो धृत्या अशिथिलम्भावाय तस्मांत्रिरात्रस्याँग्निष्टोम एव प्रथममहंः स्यादथोक्थ्योऽथांतिरात्र एषां लोकानां विधृत्ये त्रीणिंत्रीणि श्तान्यंनूचीनाहमव्यंवच्छिन्नानि ददाति (१७)

पृषां लोकानामनु सन्तंत्यै दशतं न विच्छिन्द्याद्विराजं नेद्विच्छिनदानीत्यथ् या संहस्रतम्यासीत्तस्यामिन्द्रंश्च विष्णुंश्च व्यायंच्छेता स इन्द्रोऽमन्यतानया वा इदं विष्णुः सहस्रं वर्क्षत् इति तस्यांमकल्पेतां द्विभाग इन्द्रस्तृतींये विष्णुस्तद्वा एषाभ्यनूँच्यत उभा जिंग्यथुरिति तां वा एतामंच्छावाकः (१८)

पुव शर्स्सत्यथ् या संहस्रत्मी सा होत्रे देयेति होतांरं वा अभ्यतिरिच्यते यदितिरिच्यते होतानांत्रस्यापयिता-थांहुरुन्नेत्रे देयेत्यतिरिक्ता वा पुषा सहस्रस्यातिरिक्त उन्नेतर्त्विजामथांहुः सर्वेभ्यः सद्स्येभ्यो देयेत्यथांहुरुदाकृत्या सा वशं चरेदित्यथांहुर्ब्रह्मणं चाग्नीधं च देयेतिं (१९)

द्विभांगम्ब्रह्मणे तृतींयमुग्नीधं ऐन्द्रो वै ब्रह्मा वैंष्णुवों-ऽग्नीद्यथैव तावकल्पेतामित्यथांहुर्या केल्याणी बंहुरूपा सा देयेत्यथांहुर्या द्विंरूपोभ्यतंएनी सा देयेति सहस्रंस्य परिंगृहीत्यै तद्वा एतथ्सहस्रस्यायंन १ सहस्र १ स्तोत्रीयाः सहस्रं दक्षिणाः सहस्रंसम्मितः सुवर्गो लोकः सुवर्गस्यं लोकस्याभिजित्यै॥ (२०)

अब्रवीच् तद्न्तिरक्षन्ददात्यच्छावाकश्च देवेति सप्तचंत्वारि श्वच॥———[५] सोमो वै सहस्रमिविन्दत्तिमन्द्रोऽन्वंविन्दत्तौ युमो न्यागंच्छुत्तावंब्रवीदस्तु मेऽत्रापीत्यस्तु ही(३) इत्यंब्रूता सयम

एकंस्यां वीर्यं पर्यपश्यिद्यं वा अस्य सहस्रंस्य वीर्यम्बिभूतीित् तावंब्रवीदियं ममास्त्वेतद्युवयोरिति तावंब्रता सर्वे वा एतदेतस्यां वीर्यम् (२१)

परिं पश्यामोऽ श्यामा हं रामहा इति तस्याम श्यामाहं रन्त् तामप्रसु प्रावेशयन्थ्सोमायोदेहीति सा रोहिणी पिङ्गलैकंहायनी रूपं कृत्वा त्रयंस्त्रिश्शता च त्रिभिश्चं श्वतैः सहोदेत्तस्माद्रोहिण्या पिङ्गलयैकंहायन्या सोमंं क्रीणीयाद्य पुवं विद्वान्नोहिण्या पिङ्गलयैकंहायन्या सोमंं क्रीणाति त्रयंस्त्रिश्शता चैवास्यं त्रिभिश्चं (२२)

श्तैः सोर्मः क्रीतो भंवित सुक्रीतेन यजते ताम्पसु प्रावेशयन्निन्द्रायोदेहीति सा रोहिणी लक्ष्मणा पंष्ठौही वार्त्रघ्री रूपं कृत्वा त्रयस्त्रिश्शता च त्रिभिश्चं श्तैः सहोदैत्तस्माद्रोहिणीं लक्ष्मणाम्पष्ठौहीं वार्त्रघ्रीं दद्याद्य एवं विद्वान्नोहिणीं लक्ष्मणाम्पष्ठौहीं वार्त्रघ्रीं ददांति त्रयस्त्रिश्शचैवास्य त्रीणि च शतानि सा दत्ता (२३) मूर्खा तंत्रघन्या रूपं कृत्वा त्रयंश्विश्शता च त्रिभिश्वं श्तैः सहोदैत्तस्मा अर्रतीं मूर्खां तंत्रघन्यामं नुस्तरंणीं कुर्वीत य एवं विद्वा अर्रतीं मूर्खां तंत्रघन्यामं नुस्तरंणीं कुरुते त्रयंश्विश्शचैवास्य त्रीणिं च श्तानि सामुष्मिं ह्योके भविति वागेव संहस्रतमी तस्मौत (२४)

भवति तामफ्सु प्रावेशयन् युमायोदेहीति सा जरंती

वरो देयः सा हि वरंः सहस्रंमस्य सा दत्ता भंवित् तस्माद्वरो न प्रंतिगृह्यः सा हि वरंः सहस्रंमस्य प्रतिगृहीत-म्भवतीयं वर् इति ब्रूयादथान्याम्ब्रूयादियं ममेति तथांस्य तथ्सहस्रमप्रंतिगृहीतम्भवत्युभयतपुनी स्यात्तदांहुरन्यतपुनी स्यांध्सहस्रंमपुरस्तादेत्मिति यैव वरंः (२५)

क्त्याणी रूपसंमृद्धा सा स्याथ्सा हि वरः समृंद्धौ तामुत्तरेणाग्नींग्रं पर्याणीयांहवनीयस्यान्ते द्रोणकल्शमव प्रापयेदा जिंघ्र क्लशंम्मह्युरुधांरा पर्यस्वत्या त्वां विशन्तिवन्दंवः समुद्रमिव सिन्धंवः सा मां सहस्र आ भंज प्रजयां पृश्विः सह पुनर्मा विंशताद्वियिरितिं प्रजयैवैनं पृश्वभीं रुय्या सम् (२६)

अर्ध्यति प्रजावान्पशुमात्रंयिमान्भंवति य एवं वेद तयां सहाग्नीधम्परेत्यं पुरस्तांत्प्रतीच्यां तिष्ठंन्त्यां जुहुयादुभा जिंग्यथुर्न परां जयेथे न परां जिग्ये कत्रश्चनैनौः। इन्द्रंश्च विष्णो यदपंस्पृधेथां त्रेधा सहस्रुं वि तदैरयेथामितिं त्रेधाविभक्तं वै त्रिंरात्रे सहस्र रं साह्स्रीमेवैनां करोति सहस्रंस्यैवैनाम्मात्रांम् (२७)

क्रोति रूपाणि जुहोति रूपेरेवैना समर्धयित तस्यां उपोत्थाय कर्णमा जपेदिडे रन्तेऽदिते सर्रस्वति प्रिये प्रयस्ति महि विश्वंत्येतानिं ते अग्निये नामांनि सुकृतंं मा देवेषुं ब्रूतादितिं देवेभ्यं एवैनमा वेंदयत्यन्वेंनं देवा बुंध्यन्ते॥ (२८)

पुतदेतस्यां वीर्यमस्य विभिश्चं दत्ता संहम्भतमा तस्मदिव वरः सम्मात्रामेकात्रवंत्वारिर्श्चा—[६]
स्ह्स्रतम्यां वै यजमानः सुवर्गं लोकमेति सैनर्थं सुवर्गं
लोकं गमयति सा मा सुवर्गं लोकं गमयति सुवर्गं लोकं

गंमयति सा मा ज्योतिष्मन्तं लोकं गंमयेत्यांह् ज्योतिष्मन्तमेवैनं लोकं गंमयति सा मा सर्वान्युण्याँ ह्योकान्गंमयेत्यांह् सर्वानेवैनं पुण्याँ ह्योकान्गंमयति सा (२९)

मा प्रतिष्ठां गंमय प्रजयां प्रशुभिः सह पुनुर्मा विंशताद्र्यिरितिं प्रजयेवेनं प्रशुभी र्य्यां प्रतिष्ठापयति प्रजावांन्पशुमात्रंयिमान्भंवति य एवं वेद तामुग्नीधे वा ब्रह्मणे वा होत्रे वोद्गात्रे वाध्वर्यवे वा दद्याथ्सहस्रमस्य सा दत्ता भंवति सहस्रमस्य प्रतिंगृहीतम्भवति यस्तामविंद्वान् (३०)

प्रतिगृह्णाति तां प्रति गृह्णीयादेकांसि न सहस्रमेकां त्वा भूतां प्रति गृह्णामि न सहस्रमेकां मा भूता विश मा सहस्रमित्येकांमेवैनां भूतां प्रतिं गृह्णाति न सहस्रं य एवं वेदं स्योनासिं सुषदां सुशेवां स्योना मा विंश सुषदा मा विंश सुशेवा मा विंश (३१)

इत्यांह स्योनैवैन र सुषदां सुशेवां भूता विंशति नैन र हिनस्ति ब्रह्मवादिनों वदन्ति सहस्रं सहस्रतम्यन्वेती(३) संहस्रतमी र सहस्रा(३)मिति यत्प्राचीं मृथ्यु जेथ्सहस्र र सहस्रतम्यन्वेती(३) सहस्रतम्यन्वियात्तथ्सहस्रं मप्रज्ञात्र संवर्गं लोकं न प्रजानीयात्प्रतीची मुथ्युं जिति ता र सहस्रमन् पूर्यावर्तते सा प्रंजानती सुंवर्गं लोकमेति यजंमानम्भ्युथ्युं जिति क्षिप्रे सहस्रं प्रजायत उत्तमा नीयते प्रथमा देवान् च्छिति॥ (३२)

लोकान्नंमयित् साविद्वान्थ्सुशेवा माविश् यर्जमानं द्वादेश च॥————[७]

अत्रिरददादौर्वाय प्रजां पुत्रकामाय स रिरिचानी-ऽमन्यत् निर्वीर्यः शिथिलो यातयामा स एतं चंतूरात्रमंपश्यत् तमाहंरत्तेनांयजत् ततो वै तस्यं चत्वारो वीरा आजायन्त सुहोता सूँद्गाता स्वध्वर्युः सुसंभेयो य एवं विद्वाङ्श्चंतूरात्रेण यजत् आस्यं चत्वारो वीरा जांयन्ते सुहोता सूँद्गाता स्वध्वर्युः सुसंभेयो ये चंतुर्विङ्शाः पर्वमाना ब्रह्मवर्च्सं तत् (३३)

य उद्यन्तः स्तोमाः श्रीः सात्रिः श्रद्धादेवं यजेमानं चृत्वारि वीर्याणि नोपानम्नतेजे इन्द्रियम्ब्रह्मवर्चसमुन्नाद्यः स एताःश्रश्चतुर्श्चतुंष्टोमान्थ्सोमानपश्यत्तानाहर्त्तैरयजत् तेजे एव प्रथमेनावांरुन्थेन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्च्सं तृतीयेनान्नाद्यं चतुर्थेन् य एवं विद्वा इश्चतुरश्चतुंष्टोमान्थ्सोमानाहरंति तैर्यजंते तेजं एव प्रथमेनावं रुन्ध इन्द्रियं द्वितीयेन ब्रह्मवर्च्सं तृतीयेनान्नाद्यं चतुर्थेन् यामेवात्रिर्ऋद्धिमार्भोत्तामेव यजमान ऋध्नोति॥ (३४)

ज्मदंग्निः पृष्टिंकामश्चतूरात्रेणांयजत् स एतान्योषार्थं अपुष्यत्तस्मांत्पितृतौ जामदंग्नियौ न सं जानाते एतानेव पोषांन्युष्यित् य एवं विद्वाङ्श्चंतूरात्रेण् यजंते पुरोडाशिन्यं उपसदों भवन्ति पृशवो वै पुरोडाशंः पृश्नेवावं रुन्धेऽत्रं वै पुरोडाशो-

ऽन्नमेवावं रुन्धेऽन्नादः पंशुमान्भेवति य एवं विद्वाः श्रेतरात्रेण यजते॥ (३५)

ज्मदंग्निर्धानंत्वारिश्यत्॥——[९] संवृथ्सरो वा इदमेकं आसीथ्सोऽकामयतुर्तून्थ्मृंजेयेति स एतम्पंश्चरात्रमंपश्यत्तमाहंर्त्तेनांयजत् ततो वै स ऋतूनंसृजत्

एतम्पश्चरात्रमपश्यत्तमाहर्त्तेनायजत् तर्तो वे स ऋतूनसृजत् य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण् यजंते प्रैव जायते त ऋतवः सृष्टा न व्यावर्तन्त् त एतम्पंश्चरात्रमंपश्यन् तमाहंरन्तेनायजन्त् ततो वे ते व्यावर्तन्त (३६)

य पुवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजंते वि पाप्मना भ्रातृंच्येणा वर्तते सार्वसेनिः शौचेयोंऽकामयत पशुमान्थस्यामिति स पुतम्पंश्चरात्रमाहंर्त्तेनांयजत् ततो वै स सहस्रं पृश्न्प्राप्नोद्य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजते प्र सहस्रं पृश्नांप्नोति बबुरः

प्रावाहणिरकामयत वाचः प्रविदेता स्यामिति स एतम्पंश्चरात्रमा (३७) अहुरत्तेनांयजत् ततो वै स वाचः प्रविदेताभंवद्य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण् यजंते प्रविदेतेव वाचो भंवत्यथों एनं वाचस्पतिरित्याहुरनांप्तश्चतूरात्रोऽतिंरिक्तः षड्यात्रोऽथ वा एष

सं प्रति यज्ञो यत्पंश्चरात्रो य एवं विद्वान्पंश्चरात्रेण यजेते सम्प्रत्येव यज्ञेनं यजते पश्चरात्रो भंवति पश्च वा ऋतवेः संवथ्सरः (३८) ऋतुष्वेव संवथ्सरे प्रतिं तिष्ठत्यथो पश्चांक्षरा पृङ्किः पाङ्को

यज्ञो यज्ञमेवावं रुन्धे त्रिवृदंग्निष्टोमो भेवति तेजं एवावं रुन्धे पश्चदशो भेवतीन्द्रियमेवावं रुन्धे सप्तदशो भेवत्यन्नाद्यस्यावंरुद्धा अथो प्रैव तेनं जायते पश्चविष्शौंऽग्निष्टोमो भेवति प्रजापंतेरास्ये

महाब्रुतवांनुन्नाद्यस्यावंरुख्ये विश्वजिथ्सर्वपृष्ठोऽतिरात्रो भेवति सर्वस्याभिजित्यै॥ (३९)

ते व्यावंतिन प्रविद्वा स्यामिति स पुतम्संश्रगुत्रमा संवथ्स्रौऽभिजित्यै॥———[१०]

देवस्यं त्वा सिवतुः प्रसिवेंऽश्विनोंर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्तांभ्यामा दंद इमामंगृभ्णत्रश्नामृतस्य पूर्व आयुंषि विदर्थेषु कृव्या। तयां देवाः सुतमा बंभूवुर्ऋतस्य सामन्थ्यरमारपंन्ती। अभिधा असि

देवाः सुतमा बंभूवुर्ऋतस्य सामन्थ्यरमारपंन्ती। अभिधा असि भुवंनमसि यन्तासि धर्तासि सौंऽग्निं वैश्वानुरः सप्रथसं गच्छ स्वाहांकृतः पृथिव्यां यन्ता राड्यन्तासि यमंनो धर्तासि धुरुणः कृष्ये त्वा क्षेमांय त्वा रय्ये त्वा पोषांय त्वा पृथिव्ये त्वान्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वां सते त्वासंते त्वाद्यस्त्वौषंधीभ्यस्त्वा विश्वैभ्यस्त्वा भूतेभ्यः॥ (४०)

पुरुणः प्रश्नंविश्यतिश्रा——[११] विभूर्मात्रा प्रभूः पित्राश्वोऽिस् हयोऽस्यत्योऽिस् नरो-ऽस्यविस् सप्तिरिस वाज्येसि वृषांसि नृमणां असि ययुर्नामांस्यादित्यानाम्यत्वान्विह्यस्रये स्वाहा स्वाहेंन्द्रास्निभ्याङ्

ययुनामास्यादित्यानाम्पत्वाान्बह्यभ्रयं स्वाहां स्वाहन्द्रााग्नभ्याः स्वाहां प्रजापंतये स्वाहां विश्वेभ्यां देवेभ्यः स्वाहां सर्वाभ्यो देवेतांभ्य इह धृतिः स्वाहेह विधृतिः स्वाहेह रन्तिः स्वाहेह रमितः स्वाहां भूरिस भुवे त्वा भव्याय त्वा भविष्यते त्वा विश्वेभ्यस्त्वा भूतेभ्यो देवां आशापाला पृतं देवेभ्योऽश्वम्मेधांय प्रोक्षितं गोपायत॥ (४१)

रि? स्वाह्य द्वाविरेशतिश्वा——[१२] आर्यनाय स्वाह्य प्रायंणाय स्वाहों द्वावाय स्वाह्य स्वाह्य स्वाह्य श्कृताय स्वाह्य प्रायंणाय स्वाह्य स्वाह्य स्वाह्य प्रताय स्वाह्य श्कृताय स्वाह्य प्रताय स्वाह्य प्रयते स्वाह्य प्रयते स्वाह्य प्रयते स्वाह्य प्रयते

स्वाहा सर्वस्मै स्वाहाँ॥ (४२)

आयंनायोत्तंरमापलांयिताय षड्वि ५ शतिः॥=

-[१३]

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहां वायवे स्वाहापां मोदाय स्वाहां सिवत्रे स्वाहा सर्रस्वत्ये स्वाहेन्द्रांय स्वाहा बृह्स्पतंये स्वाहां मित्राय स्वाहा वर्रुणाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ (४३)

पृथिव्यै स्वाहाऽन्तिरिक्षाय स्वाहां दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहां चन्द्रमंसे स्वाहा नक्षंत्रभ्यः स्वाहा प्राच्ये दिशे स्वाहा दक्षिणाये दिशे स्वाहां प्रतीच्ये दिशे स्वाहां प्रतीच्ये दिशे स्वाहां प्रतीच्ये दिशे स्वाहां दिय्भयः स्वाहां ऽवान्तरिदशाभ्यः स्वाहां समाभ्यः स्वाहां श्रुरुद्यः स्वाहांऽहोरात्रेभ्यः स्वाहांऽधमासभ्यः स्वाहां मासेभ्यः स्वाह्तं भ्यः स्वाहां संवथ्सराय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ (४४)

__________[१५] अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहां सिवते स्वाहा सरंस्वत्ये स्वाहां पूष्णे स्वाहा बृह्स्पतंये स्वाहाऽपां मोदांय स्वाहां वायवे स्वाहां मित्राय स्वाहा वरुंणाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ (४५)

पृथिव्ये स्वाहाऽन्तरिक्षाय स्वाहां दिवे स्वाहाऽग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहा सूर्याय स्वाहां चन्द्रमंसे स्वाहाऽह्हे स्वाहा रात्रियै स्वाहुर्जवे स्वाहां साधवे स्वाहां सुक्षित्यै स्वाहां क्षुधे स्वाहांऽ- ऽशितिम्ने स्वाहा रोगांय स्वाहां हिमाय स्वाहां शीताय स्वाहांऽ-ऽत्पाय स्वाहाऽरंण्याय स्वाहां सुवर्गाय स्वाहां लोकाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहां॥ (४६)

[66]

भुवों देवानां कर्मणापसर्तस्यं पृथ्यांसि वसुंभिर्देविभिर्देवतंया गायत्रेणं त्वा छन्दंसा युनज्मि वसन्तेनं त्वर्तुनां ह्विषां दीक्षयामि रुद्रेभिर्देविभिर्देवतंया त्रैष्टुंभेन त्वा छन्दंसा युनज्मि ग्रीष्मेणं त्वर्तुनां ह्विषां दीक्षयाम्यादित्येभिर्देविभिर्देवतंया जागंतेन त्वा छन्दंसा युनज्मि वर्षाभिस्त्वर्तुनां ह्विषां दीक्षयामि विश्वेभिर्देविभिर्देवत्यानुंष्टुभेन त्वा छन्दंसा युनज्मि (४७)

श्रारत्तै त्वर्तुनां हुविषां दीक्षयाम्यङ्गिरोभिर्देविभिर्देवतंया पाङ्केन त्वा छन्दंसा युनज्मि हेमन्तिशिशिराभ्यां त्वर्तुनां हुविषां दीक्षयाम्याहं दीक्षामंरुहमृतस्य पत्नीं गायत्रेण छन्दंसा ब्रह्मंणा चर्तर सत्येऽधार सत्यमृतेऽधाम्। महीमू षु सुत्रामांणिमह धृतिः स्वाहेह विधृतिः स्वाहेह रन्तिः स्वाहेह रमितिः स्वाहा॥ (४८)

ईङ्काराय स्वाहें कृताय स्वाहा कन्देते स्वाहां ऽवकन्देते स्वाहा प्रोथेते स्वाहां प्रप्रोथेते स्वाहां गुन्धाय स्वाहां प्राताय स्वाहां

प्रोथते स्वाहा प्रप्रोथते स्वाहा गुन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा प्राणाय स्वाहाँ व्यानाय स्वाहांऽपानाय स्वाहां सन्दीयमानाय स्वाहा सन्दिताय स्वाहां विचृत्यमांनाय स्वाहा विचृत्ताय स्वाहां पलायिष्यमांणाय स्वाहा पलायिताय स्वाहोंपर इस्यते स्वाहोपरताय स्वाहां निवेक्ष्यते स्वाहां निविशमांनाय स्वाहा निविष्टाय स्वाहां निषथ्स्यते स्वाहां निषीदंते स्वाहा निषण्णाय स्वाहां (४९)

आसिष्यते स्वाहाऽऽसीनाय स्वाहांऽऽसिताय स्वाहां निपथ्स्यते स्वाहां निपद्यमानाय स्वाहा निपंन्नाय स्वाहां शयिष्यते स्वाहा शयांनाय स्वाहां शयिताय स्वाहां सम्मीलिष्यते स्वाहां सम्मीलेते स्वाहा सम्मीलिताय स्वाहां स्वपस्यते स्वाहां स्वपते स्वाहां सुप्ताय स्वाहां प्रभोथ्स्यते स्वाहां प्रबुध्यंमानाय स्वाहा प्रबुद्धाय स्वाहां जागरिष्यते स्वाहा जाग्रंते स्वाहां जागरिताय स्वाहा शुश्रूषमाणाय स्वाहां शृण्वते स्वाहां श्रुताय स्वाहां वीक्षिष्यते स्वाहां (५०)

वीक्षिष्यते स्वाहां (५०)
वीक्षंमाणाय स्वाहा वीक्षिताय स्वाहां स॰हास्यते स्वाहां
स्ञिहांनाय स्वाहोज्ञिहांनाय स्वाहां विवथ्स्यते स्वाहां विवर्तमानाय
स्वाहा विवृत्ताय स्वाहोत्थास्यते स्वाहोत्तिष्ठंते स्वाहोत्थिताय स्वाहां
विधविष्यते स्वाहां विधून्वानाय स्वाहा विधूताय स्वाहोत्क्रं स्यते
स्वाहोत्क्रामंते स्वाहोत्क्रौन्ताय स्वाहां चङ्कमिष्यते स्वाहां
चङ्कम्यमांणाय स्वाहां चङ्कमिताय स्वाहां कण्डूयिष्यते स्वाहां
कण्डूयमांनाय स्वाहां कण्डूयिताय स्वाहां निकिषिष्यते स्वाहां

निकर्षमाणाय स्वाहा निकंषिताय स्वाहा यदित तस्मै स्वाहा यित्पर्वति तस्मै स्वाहा यन्मेहंति तस्मै स्वाहा यच्छकृंत्करोति तस्मै स्वाहा रेतंसे स्वाहा प्रजाभ्यः स्वाहा प्रजनंनाय स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा॥ (५१)

अग्नये स्वाहां वायवे स्वाहा सूर्याय स्वाहर्तमंस्यृतस्यर्तमंसि सत्यमंसि सत्यस्यं सत्यमंस्यृतस्य पन्थां असि देवानां छायामृतस्य नाम् तथ्सत्यं यत्त्वं प्रजापंतिरस्यिध यदंस्मिन्वाजिनींव शुभः स्पर्धन्ते दिवः सूर्येण विशोऽपो वृणानः पंवते कृष्यन्पशुं न गोपा वर्षः परित्ना (५२)

इर्यः परिजमा (५२)

·[२०]